

KUR'AN FONETİĞİ

Dr. Mustafa SAĞLAM

KimlikYayınları

KUR'AN FONETİĞİ

Dr. Mustafa SAĞLAM

Editör

Dr. Havva ÖZATA

İç Tasarım ve Yayına Hazırlayan

Cihan ER

Kapak Tasarımı ve Grafik

Erol ATICI

Baskı ve Cilt

Tezmer Kitap

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ÖSYM Bürosu Karşısı / KAYSERİ

Tel: 0 352 207 66 66 - 31029

Sertifika No: 28550 / tezmer@yandex.com

Birinci Basım

Aralık 2021

ISBN

978-605-2345-...-...

T.C. Kültür Bakanlığı

Yayıncılık Sertifika No

28550

Köşk Mah. Ahmet El Biruni Cad. No: 8

Melikgazi / KAYSERİ

Tel: 0 352 207 66 66 / 31029 – 0 544 616 00 38

web: www.kimlikyayinevi.com

Kitabın içerisindeki tüm bilgilerin hukuki ve cezai sorumluluğu yazarına aittir. Yazarın yazılı izni olmadan, hiçbir biçimde ve hiçbir yolla, bu kitabın içeriğinin bir kısmı ya da tümü yeniden üretilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

ÖNSÖZ

Kur'an, dünya ve ahiret mutluluğunu elde etmek isteyenler için hidayet ve rahmet kaynağı olan eşsiz bir kitaptır. Kendisine tabi olanlara rahmet ve hidayet yollarını ardına kadar açar. Aynı zamanda bu kitap, kendisini okuyarak anlama ve ahkâmını tatbik etme çabasında olanların hayatlarını şekillendirmeleri için çizilmiş ilâhî bir programdır.

Yüce Rabbimiz bu durumu şu ayetlerinde güzel bir şekilde ifade etmektedir: *“Allah tarafından kalbi iman ve teslimiyete açılan ve Rabbinin hidayet nuruyla aydınlığa çıkan kimseyle kâfirlikte ısrar ederek kalbi katılaştan kimse aynı olur mu?! Allah'ı gerçek Rab olarak kabul etme hususunda kalpleri katılaştanlara yazıklar olsun! İşte onlar açıkça bir sapıklık içindedirler. Allah sözlerin en güzeli olan Kur'an'ı, çelişkiden arındırılmış ve gerçekleri tekrar tekrar anlatan bir kitap olarak indirdi. Kur'an'daki ayetler karşısında Rablerine derin saygı ve bağlılık duyanların tüyleri diken diken olur; hemen ardından Allah'ı anarlar ve rahmetini hatırlayarak kalpleri huzur ve sükûn bulur. İşte Kur'an, Allah'ın gönderdiği bir hidayet rehberidir. Allah layık gördüğü kimseleri onunla doğru yola iletir. Allah'ın dalâlet içinde bıraktığını ise doğru yola eriştirecek kimse yoktur.”* (Zümer 39/22-23)

Hız. Peygamber de Kur'an'ı okuyup ezberleyen ve gereği ile amel eden ehl-i Kur'an kimselerin ahirette elde edeceği mükâfatı şöyle duyurmuştur: *“Kur'an ehline; Kur'an'ı oku ve yüksel! Kur'an'ı tıpkı dünyada iken yaptığın gibi tertîl ile oku! Zira senin rütben, okuyacağın son ayetin yanındadır denir. Bunun üzerine okur ve her bir ayete karşılık derecesi yükseltilir.”* (Tirmizî, “Fedâilü'l-Kur'an”, 18) O halde hem dünyamız hem de ahiretimiz için çok önemli bir konumda olan

Kur'an'ın her yönden çok iyi bilinmesi her müslüman üzerine bir vebce olarak gerekmektedir.

Kur'an'ın her yönden çok iyi bilinmesi gerektiği gibi onun tilâvetinin de en güzel şekilde öğrenilmesi elzemdir. Çünkü Kur'an'ın güzel bir şekilde okunması da Allah'ın bir emridir. Allah'ın bu emrini O'nun istediği şekilde yerine getirmek için tecvîd ilminin çok iyi bilinmesi zarurîdir. Tecvîd ilmini öğrenmenin ilk safhasını ise Kur'an'ın dili olan Arapça'nın harflerinin, harflerin seslendirilmesinin ve telaffuz keyfiyetlerinin öğrenilmesi oluşturmaktadır. Bu bilgilerin teorik olarak öğrenilmesinden sonra geriye onların dile tatbik edilmesi ve uygulanması kalmaktadır. Harflerin fonetik yapısı ve bunların tecvîd ilminin sınırları içinde teorik olarak öğrenilmesi bu konuyla ilgili yazılmış kitaplardan elde edilebilir. Zira bu sahada yazılmış pek çok kitap vardır. Ancak bir Kur'an talebesi için öncelikle temel düzeydeki fonetik ve tecvîd ile ilgili bilgileri kazanmak daha sonra bu ilimlerin derinliklerine inmeye çalışmak esas olmalıdır. Bu sebeple *Kur'an Fonetîği* kitabımız, temel düzey Kur'an talebeleri düşünülerek bol örnekli, uygulamalı tablolar halinde ve geri bildirim oluşturma amaçlı testlerle zenginleştirilmiş olarak hazırlanmıştır. Serinin diğer kitapları olan *Kur'an Tecvîdi* kitabımız aynı yöntemin diğer bir parçası olarak hazırlanarak öğrencilerimizin istifadesine sunulmuşken, *Kur'an Ta'limi* kitabımız ise yakın bir süreçte aynı yöntemin devamı olarak hazırlanacaktır. *Kur'an Fonetîği* Kur'an kursları, İmam Hatip Lisesi ve İlahiyat Fakültesi hazırlık ve birinci sınıf öğrencilerine yönelik olarak Kur'an harflerinin mahreç ve sıfatlarıyla birlikte telaffuz keyfiyetlerini bol örnekli, her konuya dair ayrı ayrı test sorularıyla pekiştirmek suretiyle özellikle uygulamalı derslerde tatbikini yapmak için kaleme alınmıştır. Her bölümün sonunda önem durumuna göre farklı sayılarda olmak üzere toplam 11 bölüm ve yaklaşık 600 sorudan oluşan testler oluşturulmuş ve sorular hazırlanırken çoğunlukla uygulamayı esas alan bir yaklaşım sergilenmiştir. Testlerin cevap anahtarları da kitabın sonunda liste halinde verilmiş böylece öğrenciye konuyu ne derecede kavradığını görme imkânı sunulmuştur. Konu anlatımlarında örnekler verilirken çoğu zaman sadece tecvîd kuralının geçtiği kelime

değil, bir bütün olarak ayetin tamamı ya da ayet içerisinde bir anlam bütünlüğü oluşturan ifadeleri verilmiştir. Böylece öğrencinin tecvîd kuralını cümlenin akışı içerisinde bir bütünün parçası olarak okuması ve öğrenmesi hedeflenmiştir. Kitabın hazırlanması esnasında her birinden ayrı ayrı istifade ettiğimiz Arapça ve Türkçe kaynaklar dipnotlarda ayrıntılı bir şekilde gösterilmemiş genel bir liste olarak çalışmamızın sonunda verilmiştir. Zira kitabın yazılış amacı, öğrencilere harflerin mahreç ve sıfatlarına dair konuları açık seçik bir şekilde ve yeterli açıklamalarla öğretmektir. Bu sebeple mümkün mertebe tafsila girmeden uygulamaya dönük yeterli seviyedeki özet bilgilerle iktifa edilmiştir.

Kitabı hazırlarken eserin üslûbunun kolay ve anlaşılabilir olmasına özellikle dikkat edilmiştir. Zira Kur'an Okuma ve Tecvîd dersleri İlahiyat Fakülteleri için her dönemde iki kredilik derslerdir. Yeterli alt yapısı ve donanımı olmayan veya İmam Hatip Lisesi mezunu olmadığı için Kur'an derslerinde zorlanan öğrencilerin, konuları bol örnekli ve zengin içeriklerle birlikte iyice kavraması hedeflenmiştir. Her konunun sonunda yer alan pekiştirici ve uygulamayı esas alan test sorularıyla birlikte konuyu kendi başına çalışarak öğrenecek öğrenciler de düşünülmüştür. Böylece İlahiyat Fakültesinin hazırlık ve birinci sınıflarında iyi derecede Kur'an okumayı öğrenen bir öğrenci aynı zamanda bir öğretici olacağına farkına vararak ilerleyen dönemlerde Kur'an'ın hem tilâvetine hem de manasına olan vukûfiyetini iyice artırmış olacaktır. Dolayısıyla daha başlangıçta yanlış yapmaktan, yanlış okuma şekline alışmış olmaktan uzak kalacak ve sahih tilâvet özelliğini kazanmış bir Kur'an okuyucusu olacaktır.

O halde Kur'an'ı kendine has seslendirmeleri olan harfleriyle ve tecvîdiyle birlikte hem öğrenmek hem de ilerde öğretmek durumunda olan kimselerin kitapta açıklanan hükümleri, dikkat çekilen yaygın telaffuz hatalarını dikkatle okumaları, anlamaları ve o konudaki örnekleri iyi bir şekilde takip ederek pratiğini çokça yapmaları, soruları iyice kavrayarak çözmeleri gerekmektedir.

Allah bizleri kitabını öğrenen, ondaki tecvîd inceliklerini bilerek ve bizzat uygulayarak okuyabilen ve okuduklarıyla da amel ederek onu hayatının ayrılmaz bir parçası haline getiren bahtiyar kullarından eylesin.

Çalışıp gayret etmek bizden, neticeyi hâsıl etmek ise Cenâb-ı Mevlamızdandır.

Mustafa SAĞLAM
NEVŞEHİR - 2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
İÇİNDEKİLER.....	7
GİRİŞ	15
1. BÖLÜM	23
HARFLERİN MAHREÇLERİ.....	23
2. BÖLÜM	33
HARFLERİN SIFATLARI	33
3. BÖLÜM	49
HURÛF-I HALKİYYE.....	49
3.1. HEMZE (أَلْهَمْزَةُ).....	49
3.1.1. Harfin Genel Özellikleri	49
3.1.2. Hemze'nin Mahreciyle İlgili Uyarılar	50
3.1.3. Hemze'nin Tecdîdli Öğrenilmesi.....	50
3.1.4. Hemze'nin Tecdîdli Hallerine Örnekler	51
3.1.5. Hemze'nin Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	53
3.2. HÂ (أَلْحَاءُ).....	57
3.2.1. Harfin Genel Özellikleri	57
3.2.2. Hâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	57
3.2.3. Hâ'nın Tecdîdli Öğrenilmesi.....	58
3.2.4. Hâ'nın Tecdîdli Hallerine Örnekler	58
3.2.5. Hâ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar...61	
3.3. HÂ (أَلْحَاءُ).....	64

3.3.1. Harfin Genel Özellikleri	64
3.3.2. Hâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	64
3.3.3. Hâ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi.....	65
3.3.4. Hâ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler	65
3.3.5. Hâ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar...68	
3.4. AYN (أَلْعَيْنُ)	70
3.4.1. Harfin Genel Özellikleri	70
3.4.2. Ayn'ın Mahreciyle İlgili Uyarılar	70
3.4.3. Ayn'ın Tecvîdli Öğrenilmesi.....	71
3.4.4. Ayn'ın Tecvîdli Hallerine Örnekler	71
3.4.5. Ayn'ın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar...74	
3.5. ĞAYN (أَلْغَيْنُ)	76
3.5.1. Harfin Genel Özellikleri	76
3.5.2. Ğayn Mahreciyle İlgili Uyarılar	76
3.5.3. Ğayn'ın Tecvîdli Öğrenilmesi	77
3.5.4. Ğayn'ın Tecvîdli Hallerine Örnekler	77
3.5.5. Ğayn'ın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar...80	
3.6. HE (أَلْهَاءُ)	82
3.6.1. Harfin Genel Özellikleri	82
3.6.2. He'nin Mahreciyle İlgili Uyarılar	82
3.6.3. He'nin Tecvîdli Öğrenilmesi.....	83
3.6.4. He'nin Tecvîdli Hallerine Örnekler	83
3.6.5. He'nin Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar...87	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN TEST SORULARI.....	89
TEST 1	89
TEST 2	95
TEST 3	102
TEST 4	108
TEST 5	114
TEST 6	121
4. BÖLÜM	129
HURÛF-I LEHEVÎYYE.....	129
4.1. GÂF (أَلْغَافُ)	129

4.1.1. Harfin Genel Özellikleri	129
4.1.2. Gâf'ın Mahreciyle İlgili Uyarılar	130
4.1.3. Gâf'ın Tecvîdli Öğrenilmesi	130
4.1.4. Gâf'ın Tecvîdli Hallerine Örnekler	131
4.1.5. Gâf'ın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	134
4.2. KÂF (الْكَافُ)	136
4.2.1. Harfin Genel Özellikleri	136
4.2.2. Kâf'ın Mahreciyle İlgili Uyarılar	136
4.2.3. Kâf'ın Tecvîdli Öğrenilmesi	137
4.2.4. Kâf'ın Tecvîdli Hallerine Örnekler	137
4.2.5. Kâf'ın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	140
DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN TEST SORULARI	142
TEST 7	142
TEST 8	147
5. BÖLÜM	155
HURÛF-I ŞECRİYYE	155
5.1. CÎM (الْجِيمُ)	155
5.1.1. Harfin Genel Özellikleri	155
5.1.2. Cîm'in Mahreciyle İlgili Uyarılar	156
5.1.3. Cîm'in Tecvîdli Öğrenilmesi	156
5.1.4. Cîm'in Tecvîdli Hallerine Örnekler	157
5.1.5. Cîm'in Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	160
5.2. ŞÎN (الشَّيْنُ)	162
5.2.1. Harfin Genel Özellikleri	162
5.2.2. Şîn'in Mahreciyle İlgili Uyarılar	162
5.2.3. Şîn'in Tecvîdli Öğrenilmesi	163
5.2.4. Şîn'in Tecvîdli Hallerine Örnekler	163
5.2.5. Şîn'in Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	166
5.3. DÂD (الضَّادُ)	169
5.3.1. Harfin Genel Özellikleri	169
5.3.2. Dâd'ın Mahreciyle İlgili Uyarılar	169
5.3.3. Dâd'ın Tecvîdli Öğrenilmesi	170
5.3.4. Dâd'ın Tecvîdli Hallerine Örnekler	170

5.3.5. Dâd'ın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	173
5.4. YÂ (الْيَاءُ).....	177
5.4.1. Harfin Genel Özellikleri.....	177
5.4.2. Yâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar.....	177
5.4.3. Yâ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi.....	178
5.4.4. Yâ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler.....	179
5.4.5. Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	182
BEŞİNCİ BÖLÜMÜN TEST SORULARI	183
TEST 9.....	183
TEST 10.....	189
TEST 11.....	195
TEST 12.....	202
6. BÖLÜM.....	211
HURÛF-I ESELİYYE	211
6.1. SÂD (الصَّادُ).....	211
6.1.1. Harfin Genel Özellikleri.....	211
6.1.2. Sâd'ın Mahreciyle İlgili Uyarılar.....	212
6.1.3. Sâd'ın Tecvîdli Öğrenilmesi.....	212
6.1.4. Sâd'ın Tecvîdli Hallerine Örnekler.....	213
6.1.5. Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	216
6.2. SÎN (السِّينُ).....	218
6.2.1. Harfin Genel Özellikleri.....	218
6.2.2. Sîn'in Mahreciyle İlgili Uyarılar.....	218
6.2.3. Sîn'in Tecvîdli Öğrenilmesi.....	219
6.2.4. Sîn'in Tecvîdli Hallerine Örnekler.....	219
6.2.5. Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	222
6.3. ZÂY (الزَّايُ).....	224
6.3.1. Harfin Genel Özellikleri.....	224
6.3.2. Zây'in Mahreciyle İlgili Uyarılar.....	224
6.3.3. Zây'in Tecvîdli Öğrenilmesi.....	225
6.3.4. Zây'in Tecvîdli Hallerine Örnekler.....	225
6.3.5. Zây'in Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	228
ALTINCI BÖLÜMÜN TEST SORULARI.....	230
TEST 13.....	230

TEST 14	236
TEST 15	243
7. BÖLÜM	253
HURÛF-I NIT'İYYE.....	253
7.1. TÂ (تَاءُ)	253
7.1.1. Harfin Genel Özellikleri	253
7.1.2. Tâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	254
7.1.3. Tâ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi	254
7.1.4. Tâ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler	255
7.1.5. Tâ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	258
7.2. DÂL (دَالُ)	260
7.2.1. Harfin Genel Özellikleri	260
7.2.2. Dâl'in Mahreciyle İlgili Uyarılar	260
7.2.3. Dâl'in Tecvîdli Öğrenilmesi	261
7.2.4. Dâl'in Tecvîdli Hallerine Örnekler	261
7.2.5. Dâl'in Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	264
7.3. TÂ (طَاءُ)	267
7.3.1. Harfin Genel Özellikleri	267
7.3.2. Tâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	267
7.3.3. Tâ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi	268
7.3.4. Tâ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler	268
7.3.5. Tâ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	271
YEDİNCİ BÖLÜMÜN TEST SORULARI.....	274
TEST 16	274
TEST 17	281
TEST 18	288
8. BÖLÜM	295
HURÛF-I LİSEVİYYE.....	295
8.1. SÂ (سَاءُ)	295
8.1.1. Harfin Genel Özellikleri	295
8.1.2. Sâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	296
8.1.3. Sâ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi.....	296

8.1.4. Sâ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler	297
8.1.5. Sâ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	300
8.2. ZÂL (ذَالٌ)	301
8.2.1. Harfin Genel Özellikleri	301
8.2.2. Zâl'in Mahreciyle İlgili Uyarılar	301
8.2.3. Zâl'in Tecvîdli Öğrenilmesi	302
8.2.4. Zâl'in Tecvîdli Hallerine Örnekler	302
8.2.5. Zâl'in Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	305
8.3. ZÂ (الظَّاءُ)	308
8.3.1. Harfin Genel Özellikleri	308
8.3.2. Zâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	308
8.3.3. Zâ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi	309
8.3.4. Zâ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler	309
8.3.5. Zâ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	312
SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN TEST SORULARI	315
TEST 19	315
TEST 20	321
TEST 21	328
9. BÖLÜM	335
HURÛF-I ZELKİYYE	335
9.1. RÂ (الرَّاءُ)	335
9.1.1. Harfin Genel Özellikleri	335
9.1.2. Râ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	336
9.1.3. Râ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi	336
9.1.4. Râ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler	337
9.1.5. Râ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	340
9.2. LÂM (اللامُ)	344
9.2.1. Harfin Genel Özellikleri	344
9.2.2. Lâm'ın Mahreciyle İlgili Uyarılar	344
9.2.3. Lâm'ın Tecvîdli Öğrenilmesi	345
9.2.4. Lâm'ın Tecvîdli Hallerine Örnekler	345

9.2.5. Lâm'ın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	348
9.3. NÛN (النُّون)	352
9.3.1. Harfin Genel Özellikleri	352
9.3.2. Nûn'un Mahreciyle İlgili Uyarılar	352
9.3.3. Nûn'un Tecvîdli Öğrenilmesi	353
9.3.4. Nûn'un Tecvîdli Hallerine Örnekler	353
9.3.5. Nûn'un Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	356
DOKUZUNCU BÖLÜMÜN TEST SORULARI.....	358
TEST 22	358
TEST 23	364
TEST 24	370
10. BÖLÜM.....	379
HURÛF-I ŞEFEVİYYE.....	379
10.1. BÂ (بَاءٌ)	379
10.1.1. Harfin Genel Özellikleri	379
Harfin mahreci:	379
10.1.2. Bâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	380
10.1.3. Bâ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi	380
10.1.4. Bâ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler	381
10.1.5. Bâ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	384
10.2. FÂ (فَاءٌ)	385
10.2.1. Harfin Genel Özellikleri	385
10.2.2. Fâ'nın Mahreciyle İlgili Uyarılar	385
10.2.3. Fâ'nın Tecvîdli Öğrenilmesi	386
10.2.4. Fâ'nın Tecvîdli Hallerine Örnekler	386
10.2.5. Fâ'nın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	389
10.3. MÎM (مِيمٌ).....	391
10.3.1. Harfin Genel Özellikleri	391
10.3.2. Mîm'in Mahreciyle İlgili Uyarılar	391
10.3.3. Mîm'in Tecvîdli Öğrenilmesi.....	392

10.3.4. Mîm'in Tecvîdli Hallerine Örnekler	392
10.3.5. Mîm'in Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	395
10.4. VÂV (أَوُ).....	397
10.4.1. Harfin Genel Özellikleri	397
10.4.2. Vâv'ın Mahreciyle İlgili Uyarılar	397
10.4.3. Vâv'ın Tecvîdli Öğrenilmesi	398
10.4.4. Vâv'ın Tecvîdli Hallerine Örnekler	398
10.4.5. Vâv'ın Telaffuzunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	401
ONUNCU BÖLÜMÜN TEST SORULARI	403
TEST 25	403
TEST 26	410
TEST 27	416
TEST 28	421
11. BÖLÜM.....	429
HURÛF-I HEVÂİYYE.....	429
ON BİRİNCİ BÖLÜMÜN TEST SORULARI	431
TEST 29	431
TEST 30	437
CEVAP ANAHTARI	447
KAYNAKLAR.....	451